

Pojďte s námi oslavit 100. výročí zavedení elektřiny v obci.

Na pátek 15. listopadu je připraveno tematické odpoledne pro děti i dospělé. Těšit se můžete na zajímavosti z oblasti před a po zavedení elektřiny, zábavu i občerstvení.

Základní škola
ve spolupráci
s MěÚ Kelč
a místními spolky
vás zvou

**v pátek
15. 11. 2024
od 16:30**

v okolí kulturního domu
a skautské klubovny
na akci

BUDIŽ SVĚTLO
VÝROČÍ 100 LET OD ELEKTRIFIKACE KELČE

**MŮŽETE SE TĚŠIT
NA BOHATÝ PROGRAM**

- výstava historických předmětů
- vyzkoušejte si, jak se dříve pracovalo bez elektřiny - např. vaření, praní, vážení, křesání, spřádání, řezání, mletí, ...
- hra nejen pro děti
- občerstvení zajištěno

**PŘIJĎTE NA AKCI, KTERÁ SE KONÁ
MAXIMÁLNĚ JEDNOU ZA 100 LET**

V letošním roce uplynulo 100 let od okamžiku, kdy se v Kelči rozsvítila první žárovka. Zatímco v okolních obcích už elektrifikovali, kelečští radní stále zvažovali, zda se mají k tomuto kroku odhodlat. Bránilo jim v tom také pomyšlení na velké zadlužení obce, ale zároveň si uvědomovali důležitost tohoto rozhodnutí a nechtěli bránit pokroku.

Věděli jste, že ...

- v lednu 1924 se zastupitelé obce jednohlasně shodli pro elektrifikaci Kelče?
- vycházeli z plánu z října 1923 na rozvodnou síť, transformační zařízení a veřejné osvětlení?

- celková částka na „elektrisasi“ byla nakonec mnohem vyšší, než kolik předpokládal rozpočet, a obec se zadlužila? Zájmem bylo vybudovat veřejné osvětlení a přípojkami částečně pomoci místním obyvatelům v jejich činnostech a v ulehčení práce.
- asi o měsíc později byly schváleny podmínky „elektrisace“ a její realizací byla pověřena firma Středomoravská elektrárna, akciová společnost v Přerově (SME) ?
- veřejné osvětlení mělo čítat 39 lamp na centrální zapínání a vypínání rozdělených do dvou skupin? Jedna skupina měla osvětlovat hlavní ulici a náměstí a druhá skupina pak vedlejší ulice. Konečný počet lamp při uvedení sítě do provozu (26.7.1924) byl 42.
- první žárovky dodala SME v Přerově bezplatně, ale o výměnu se již muselo postarat město?
- město muselo zajistit kámen na zakopání sloupů a na své náklady předělávalo okapy a žlaby na domech, opravovalo fasády a kácelo a řezalo stromy, pokud si to práce a případné škody způsobené elektrifikací vyžádaly?
- připojení těch odběratelů, kteří bydleli daleko od hlavních rozvodů, provedla firma jen tehdy, zaručil - li se odběratel, že jeho roční spotřeba elektřiny bude ve výši 50% nákladů firmy na pořízení přípojky k němu?
- celkem bylo zrealizováno 218 domovních přípojek?
- v průběhu budování sítě byly také odhadovány škody na pozemcích (hlavně na polích), které pak byly odškodňovány? Např. v dopise SME, akciová společnost v Přerově z 26.6.1926 se uvádí částka za poškození 110,- Kč a ta je rozdělena na: 47,- Kč – polní škody, 57,25 Kč – poplatky úřadů, 5,75 Kč – odměna za vyřízení zaslání dopisu a obnosu.
- v době žní (zvýšený odběr elektřiny) město Kelč zajišťovalo z řad občanů montéry, kteří se v případě poruchy starali o síť v Kelči i okolních obcích (např. v Malhoticích, Horních a Dolních Těšicích, Rouském, Kunovicích , Kladerubech)?
- v květnu 1926 radní v Kelči píše dopis SME, akciová společnost v Přerově, že „*ceny proudu jsou k ostatním životním nákladům nepřiměřené, poplatky za využívání elektroměrů jsou také přemrštěny, ... Sečtením těchto různých poplatků zdrazuje se cena proudu a stává se pro širší vrstvy prostě neupotřebitelným*“. Odpověď SME, akciová společnost v Přerově k dispozici nebyla.
- kolaudace proběhla 18.11.1927 a provedl ji úředník Moravského zemského úřadu v Brně?

Zdroj: SOkA Vsetín: Kronika Města Kelče, Archiv MNV Kelč.

Speciálně pro školy vzniklo následné desatero, jak se chovat k technické novince – elektrickému proudu.

Z dobového letáku **Šiřme světlo**, vydaného v Praze 1922. Zdroj: SOkA Vsetín.

Desatero o elektrických vedeních. Pro školy

- I. Nelez na sloupy ani stojany elektrického vedení ani na stromy, rostoucí podél něho.

- II. Na drátech, které připevňují sloupy elektrických vedení k zemi, se nehoupej, jimi nelomcuj.
- III. Nelez na transformátorové budky, nevcházej nikdy dovnitř, jsou-li náhodou otevřeny, a nic do nich nestrkej.
- IV. Neházej nikdy po porculánových izolátorech ani po elektrických vedeních.
- V. Nepouštěj draků ani podobných věcí a nekopej míče poblíž elektrického vedení.
- VI. Nedotýkej se přetrženého drátu elektrického vedení, ani když leží na zemi.
- VII. Nedotýkej se raněného elektrinou, dokud není vyproštěn z dotyku s vedením, nýbrž zavolej dospělé lidi.
- VIII. Nesahej na pojistky, vypínače a zásuvky a vůbec na nic, co je spojeno s elektrickým vedením, abys nepřišel k úrazu a nepoškodil vedení.
- IX. Každé poškození elektrických vedení oznam rychle dozorcům, sám nic neopravuj.
- X. Svévolí a ničením elektrických zařízení děláš nejen mnoha lidem škodu, ale vydáváš se sám v nebezpečí smrti.

Přírodovědný klokan

Soutěž **Přírodovědný klokan** vznikla v roce 2006. Pořadatelem soutěže je Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Pedagogickou fakultou UP v Olomouci.

Soutěž figuruje na seznamu soutěží vyhlašovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v kategorii B.

Průběh soutěže je obdobný jako u v ČR dobře známého a zavedeného **Matematického klokana**.

Soutěžní kategorie jsou dvě, a sice Kadet (8.- 9. třída ZŠ) a Junior (I.- II. ročník SŠ). V každé kategorii je zadán soutěžícím jednorázový test, který obsahuje 24 úloh, přičemž ti pak vybírají jednu správnou odpověď z pěti nabízených možností. Na řešení mají 40 minut čistého času. Úlohy jsou určeny zájemcům o přírodovědné předměty a technické obory (Ma, F, PŘ, Z, Ch).

Letošní soutěž se konala ve středu 16. října za účasti 20 žáků 8. (14) a 9. ročníku (6). Nejúspěšnějšími řešiteli byli žáci z 8. tříd, a to Matěj Herman (8.B), Lenka Brandlová (8.A) a Lucie Chvatíková (8.B).

PhDr. Pavla Čučková, ZŘŠ

Projektové vyučování Můj domov - Kelečsko

V průběhu měsíců září a října probíhal ve 4. třídě projekt Můj domov – Kelečsko. Projekt byl realizován napříč předměty – českým jazykem, vlastivědou, přírodovědou, výtvarnou výchovou a hudební výchovou. Děti se zaposlouchaly do povídky v kelečském nářečí, napsaly dopis panu starostovi, zkoumaly ekosystémy parku a rybníka Chmelník, orientovaly se po Kelči pomocí mapy, prohlédly si památky a historické budovy, seznámily se s významnými osobnostmi, zazpívaly si lidovou píseň z kelečského panství a ztvárnily a vymodelovaly část města podle mapy. Celý projekt jsme zakončili na městském úřadě. Tam jim pan starosta

odpovídal na dětmi připravené otázky. Dětem se projektové učení líbilo a byly překvapené, jak bohatou historií a kolik významných rodáků má Kelč.

Mgr. Jarmila Žalmánková